Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/769

11.2.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Waterbeleid: Empowerment van jongeren, vrouwen, inheemse volkeren en lokale gemeenschappen

(initiatiefadvies)

(C/2025/769)

Rapporteur: **Milena ANGELOVA**

Corapporteur: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Adviseurs	Ioannis N. GRIGORIADIS (voor de corapporteur) Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (voor de rapporteur)
Besluit van de voltallige vergadering	18.1.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Externe betrekkingen
Goedkeuring door de afdeling	12.11.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	4.12.2024
Zitting nr.	592
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	189/2/6

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. In aansluiting op het EESC-advies over blauwe diplomatie ([1]) wordt in dit document ingezoomd op jongeren, vrouwen, inheemse volkeren en lokale gemeenschappen (met inbegrip van migranten en personen met een handicap), omdat deze bevolkingsgroepen het meest kwetsbaar zijn voor waterstress. Anderzijds hebben zij een groot onbenut potentieel om bij te dragen aan duurzaam waterbeheer, om van water een instrument te maken voor vrede en stabiliteit, en dus om bij te dragen aan de blauwe diplomatie.

1.2. Geïnspireerd door de oproep om de invloed van Europa in de wereld te versterken door de kracht van partnerschappen te benutten ([2]) en verheugd over de benoeming van een EU-commissaris voor Milieu, Waterweerbaarheid en een Concurrerende Circulaire Economie, verzoekt het EESC de EU om in haar externe betrekkingen en internationale samenwerking de nodige aandacht te besteden aan deze groepen en stelt het een ***Lighthouse Partnership***-programma voor om deze groepen op samenhangende wijze te empoweren, zoals nader beschreven in paragraaf 4.4 hierna.

1.3. Toegang tot schoon water, onderwijs, werkgelegenheid en deelname aan de beleidsvorming zijn belangrijke elementen van empowerment. Het is van cruciaal belang dat de toegang tot water, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH) wordt verbeterd, zodat de betreffende bevolkingsgroepen meer tijd overhouden voor onderwijs en beroepsopleidingen en meer verschillende opties hebben om te gaan werken en om bij te dragen aan waterbeheer en -beleid. Nieuwe technologieën, kennis van inheemse bevolkingsgroepen – op een respectvolle manier gebruikt en toegepast – en adequate, gerichte financiering zijn onmisbare factoren voor empowerment, terwijl de internationale mensenrechten-, arbeids-, anticorruptie- en milieuverdragen hiervoor het noodzakelijke rechtskader bieden. Ook voorlichtingscampagnes over watervraagstukken dragen bij aan de empowerment.

([1]) PB C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/862/oj?eliuri=eli%3AC%3A2023%3A862%3Aoj&locale=nl.
([2]) Politieke beleidslijnen, mevr. Von der Leyen, juli 2024.

1.4. De empowerment van jongeren vereist positieve toekomstperspectieven met betrekking tot onderwijs – van basisonderwijs tot beroepsopleiding en hoger onderwijs – en werkgelegenheid. Naast watergerelateerde competenties moeten jongeren algemene burgerschaps- en ondernemersvaardigheden worden bijgebracht, zodat zij – de huidige aanjagers van verandering en de besluitvormers van de toekomst – kunnen bijdragen aan waterbeheer, werkgelegenheid en beleidsvorming ([3]). In sommige gemeenschappen, bijvoorbeeld in inheemse gemeenschappen, worden jongeren door hun eigen gemeenschap in een leiderschapspositie geplaatst; hun ervaringen kunnen dienen om lessen uit te trekken.

1.5. Goede WASH-diensten zijn van fundamenteel belang voor de empowerment van vrouwen, aangezien vrouwen en jonge meisjes in de meeste gebieden met grote waterstress verantwoordelijk zijn voor het vinden van oplossingen, wat ten koste gaat van hun onderwijs, opleiding, vooruitzichten op werk en persoonlijke ontwikkeling. Volwaardige gendergelijkheid in onderwijs, werk, overheden en ondernemerschap is een andere essentiële factor. Er moet voldoende aandacht worden besteed aan fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, zoals het voorkomen van discriminatie en intimidatie. Om vrouwelijk ondernemerschap mogelijk te maken, moet vrouwen gelijke toegang worden geboden tot infrastructuur, land en financiële middelen en moet een corruptievrij ondernemingsklimaat worden gecreëerd. Vrouwen moeten ook worden aangemoedigd en ondersteund om leidinggevende posities te bekleden in de politiek en het bedrijfsleven, en in organisaties die betrokken zijn bij waterbeheer en blauwe diplomatie.

1.6. Er zijn concrete platforms nodig voor een zinvolle dialoog tussen inheemse groepen en nationale of lokale overheden, alsook een meer proactieve, systematische betrokkenheid van inheemse volkeren bij internationale samenwerkingsprocessen. Lokale gemeenschappen moeten toegang krijgen tot infrastructuur, voorlichting en onderwijs, en maatschappelijke organisaties op lokaal niveau moeten betrokken worden bij de lokale beleidsvorming. Hieraan moeten inheemse groepen zinvol kunnen bijdragen ([4]).

1.7. Blauwe en digitale technologieën zijn essentieel voor het verbeteren van het waterbeheer en de toegang tot schoon water en sanitaire voorzieningen. Vanwege het kritieke karakter van – en de onderlinge verbindingen tussen – water-, energie- en digitale systemen, moet de infrastructuur in zijn geheel worden ontwikkeld. Bescherming van waterbronnen, behoud van wetlands ([5]), preventie en beheersing van verontreiniging en biologische vervuiling zijn van vitaal belang voor een duurzaam waterbeheer. De meeste inheemse groepen passen nog altijd een strikte waterethiek toe, wat maakt dat hun betrokkenheid van cruciaal belang is om de groeiende uitdagingen op het gebied van water het hoofd te bieden.

1.8. De ontwikkeling van infrastructuur, onderwijs en algemene capaciteitsopbouw valt of staat met voldoende financiering en zinvol partnerschap. Zowel de EU-fondsen als de nationale donorprogramma's spelen hierbij een cruciale rol en coördinatie is van essentieel belang om synergie tot stand te brengen en de toegewezen middelen optimaal te benutten. Het is belangrijk om goede praktijken uit te wisselen en donorprogramma's te stimuleren om zich te blijven richten op de watersector, met inbegrip van rivieren, meren en andere wetlandecosystemen, aangezien dit kritieke watervoorraden zijn. Verder is het nodig om het gebruik van fondsen in kaart te brengen en te monitoren en ervoor te zorgen dat de financiering doeltreffend is en de empowerment van kwetsbare groepen ondersteunt.

2. **Algemene context en toepassingsgebied**

2.1. Dit initiatiefadvies is een vervolg op het EESC-advies over blauwe diplomatie ([6]) en bouwt voort op de aandacht voor de rol van blauwe diplomatie in een ander initiatiefadvies van het EESC, waarin de EU wordt opgeroepen zich te richten op water als een hulpbron die steeds schaarser wordt en die van levensbelang is voor de toekomst van de wereld, en zich in te zetten voor een Blue Deal die de waterzekerheid, -veerkracht en -duurzaamheid vergroot, zowel binnen de EU als wereldwijd ([7]).

([3]) Bijvoorbeeld het Europees burgerinitiatief voor een Europa dat slim en weerbaar met water omspringt: https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000010_nl.
([4]) UWASNET in Uganda is een goed voorbeeld hiervan: https://uwasnet.org/.
([5]) De Overeenkomst inzake watergebieden, opgesteld in 1971 en ondertekend door 172 landen over de hele wereld, draagt ook bij aan de empowerment van kwetsbare groepen: https://www.ramsar.org/news/empowering-women-restoring-wetlands-go-hand-hand.
([6]) PB C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/862/oj?eliuri=eli%3AC%3A2023%3A862%3Aoj&locale=nl.
([7]) PB C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/878/oj?eliuri=eli%3AC%3A2024%3A878%3Aoj&locale=nl.

2.2. Water is cruciaal voor het leven en de waardigheid van de mens. De VN erkent dan ook dat toegang tot water en sanitaire voorzieningen een fundamenteel mensenrecht is. Het beschermen van rivieren, meren, wetlands en waterhoudende grondlagen ([8]) en het zorgen voor voldoende, toegankelijke en betaalbare WASH-diensten zijn van essentieel belang voor de volksgezondheid en de menselijke ontwikkeling. Wereldwijd nemen de waterstress, -problemen en -risico's echter toe doordat waterbronnen niet duurzaam worden beheerd, door de klimaatnoodtoestand en door de sterke bevolkingsgroei als gevolg van hoge geboortecijfers of migratie uit andere landen. In het licht van deze ontwikkelingen is water een kritieke strategische troef geworden.

2.3. Waterbeleid kan niet afzonderlijk worden beschouwd, aangezien water een intrinsiek onderdeel is van de voedsel-, energie- en industriële productie en verweven is met gezondheids-, klimaat-, biodiversiteits- en andere milieugerelateerde vraagstukken. Bovendien heeft het een prominente gender-, intergenerationele en interculturele dimensie. Water is van vitaal belang: zonder water is er geen leven. Het is een onmisbaar onderdeel van alle duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Agenda 2030 van de VN. Waterbeleid moet dus niet alleen worden beschouwd als een op zichzelf staand beleidsterrein, maar ook als een horizontaal aspect dat in alle beleidsterreinen moet worden geïntegreerd, zoals bepleit in beginsel 1 van de verklaring van het EESC voor een Europese Blue Deal ([9]). We moeten er allemaal voor zorgen dat water niet zeldzaam wordt.

2.4. Jongeren, vrouwen, inheemse volkeren en lokale gemeenschappen (met inbegrip van migranten en personen met een handicap) behoren tot de voor waterstress meest kwetsbare groepen en hebben vaak het meest te lijden in hotspots voor waterstress. Daarom moeten deze groepen meer aandacht krijgen in nieuwe waterstrategieën en -beleid en in internationale samenwerking, om te zorgen voor een adequate, toegankelijke en betaalbare schoonwatervoorziening en WASH-diensten, duurzaam waterbeheer, een gezonde leefomgeving en de daaruit voortvloeiende sociale ontwikkeling voor iedereen. Aan de andere kant hebben deze groepen een groot, onbenut potentieel om bij te dragen aan duurzaam waterbeheer en het voorkomen en oplossen van watergerelateerde conflicten dankzij hun ervaringen, praktijken en benaderingen op het gebied van landbeheer. Ze kunnen fungeren als belangrijke doelgroep én actoren en moeten zowel op besluitvormings- als op operationeel niveau worden erkend.

2.5. Hoewel er binnen de grenzen van de EU aanzienlijke hotspots voor waterstress zijn, vereisen de brede en ernstige aard van de mondiale waterstress en de daarmee samenhangende spanningen en conflicten mondiale reflectie, maatregelen en oplossingen die via internationale samenwerking worden uitgevoerd. Dit is vooral van belang in het geval van grensoverschrijdende waterlichamen en gedeelde waterbronnen, zodat water een instrument voor vrede kan worden in plaats van een instrument voor conflicten.

2.6. Overzeese watergerelateerde problemen in het buitenland raken ook de EU (direct of indirect) en vormen een sterke stimulans om een actieve blauwe diplomatie uit te oefenen via haar externe betrekkingen, met inbegrip van internationale partnerschappen en multilaterale samenwerking binnen het VN-systeem (bijvoorbeeld FAO, WHO, Unesco, IAO, UNIDO, UNDP).

2.7. Er zijn specifieke inspanningen nodig om de ernstige waterschaarste in grote delen van Sub-Saharaans Afrika aan te pakken, niet alleen omdat dit een alarmerende situatie is die een duidelijk beeld geeft van de mondiale uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd, maar ook omdat de problemen waarmee Afrika te kampen heeft vroeg of laat ook de grenzen van de EU zullen bereiken. Zo zullen waterschaarste en de daarmee samenhangende conflicten waarschijnlijk massale migratiestromen op gang brengen van Afrika naar de EU, terwijl grote migratiestromen ook gevolgen kunnen hebben voor gebieden in Afrika en in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA) die nu al kampen met waterstress, waardoor de druk nog groter wordt. Dit benadrukt de complexiteit van klimaat- en watergerelateerde migratie: een probleem dat de EU tijdig en proactief moet aanpakken.

2.8. Het EESC benadrukt dat de uitdagingen op het gebied van water breed, divers en complex van aard zijn. Ook droogte is een groeiend probleem in meerdere regio's, waaronder het Midden-Oosten, Centraal-Azië en Latijns-Amerika. Tegelijkertijd zorgt de toenemende onregelmatige regenval voor extra problemen. Veel landen in Europa, Afrika, Azië en Latijns-Amerika, evenals bepaalde eilandstaten, worden geregeld geteisterd door overstromingen die qua omvang levensveranderend zijn. Het is een primaire publieke verantwoordelijkheid om de betrokken personen vroegtijdig te waarschuwen en met spoed te helpen, door optimaal gebruik te maken van de nieuwe technologieën om levens te redden en getroffen gemeenschappen te helpen overleven.

([8]) De Overeenkomst inzake watergebieden is een intergouvernementeel verdrag dat het kader vormt voor het behoud en verstandig gebruik van alle wetlands en hun hulpbronnen. De term "wetlands" omvat hier rivieren, meren, veengebieden, vijvers, moerassen en alle kustwetlands. Zie https://www.ramsar.org/.

([9]) https://www.eesc.europa.eu/nl/initiatives/eu-blue-deal.

2.9. De verslechterende waterkwaliteit is een steeds belangrijker probleem, omdat het in veel gebieden een bedreiging vormt voor de levensbron van lokale gemeenschappen. Grensoverschrijdende waterlichamen, rivieren, meren en watervoerende lagen vervoeren vaak verontreinigende stoffen van het ene land of gebied naar een ander, mede ten gevolge van een gebrek aan kennis en infrastructuur. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de leefomstandigheden van veel mensen maar veroorzaakt ook spanningen tussen landen.

3. **Erkenning van de behoeften en het potentieel van jongeren, vrouwen, inheemse volkeren en lokale gemeenschappen (met inbegrip van migranten en personen met een handicap)**

3.1. ***Belangrijke elementen van en factoren voor empowerment***

3.1.1. De middelen om kwetsbare groepen te beschermen, hun leefomstandigheden in gebieden met waterstress te verbeteren en hun potentieel om actie te ondernemen en invloed uit te oefenen verder te ontsluiten, zijn voor alle groepen min of meer hetzelfde. De belangrijkste elementen zijn toegang tot schoon water en sanitaire voorzieningen, bewustmaking, onderwijs, opleiding voor ruimere participatie aan de arbeidsmarkt en aan werkgelegenheid, veilige ruimten voor kennisuitwisseling en deelname aan beleidsvorming. Dit alles wordt mogelijk gemaakt en ondersteund door nieuwe technologieën, adequate financiering en passende regels.

3.1.2. Een goede toegang tot WASH-diensten biedt meer kansen op een beter leven, omdat hiermee een slechte hygiëne en verontreiniging van waterbronnen worden voorkomen en de toegang tot schoon drinkwater wordt verbeterd. Dit geldt met name voor vrouwen en jonge meisjes, aangezien zij doorgaans tot taak hebben om oplossingen te vinden voor watergerelateerde kwesties als gevolg van traditie en sociale normen. Voorts werkt in veel gebieden met waterstress een groot deel van de vrouwen en jongeren in de landbouw.

3.1.3. Andere essentiële elementen van empowerment zijn onderwijs en de ontwikkeling van vaardigheden. Terwijl voldoende toegang tot water ervoor zorgt dat er meer tijd overblijft voor onderwijs, vergroot onderwijs dan weer het vermogen om bij te dragen aan duurzaam waterbeheer en leiderschap en creëert het meer diverse werkgelegenheidskansen. Er moet een breed scala aan onderwijs- en opleidingsmogelijkheden beschikbaar zijn om te voorzien in de behoefte aan watergerelateerde vaardigheden, van basisvaardigheden tot professionele competenties op hoog niveau, afhankelijk van de omstandigheden en ambitie. Zo kan de toonaangevende positie van de EU op het gebied van waterefficiënte technologieën worden gewaarborgd. Naast formeel onderwijs moet de ontwikkeling van rolmodellen worden aangemoedigd, moeten peer-to-peernetwerken worden versterkt en moet mentorgestuurd leren worden verdiept door de overdracht en uitwisseling van kennis en ervaring mogelijk te maken.

3.1.4. Kwetsbare groepen moeten echter niet alleen beschouwd worden als de doelgroep van de onderwijs- en opleidingsinspanningen. Zij beschikken zelf ook over specifieke vaardigheden, kennis en ervaring die kunnen helpen bij het verbeteren van het waterbeheer en de beleidsvorming. Derhalve is het belangrijk om ze te betrekken bij de planning, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van het beleid. Besluitvormingsstructuren moeten echte en doeltreffende interactie en betrokkenheid mogelijk maken, rekening houden met verschillende standpunten en verder gaan dan alleen top-downvoorlichting of eenzijdig bottom-upoverleg.

3.1.5. De deelname van deze groepen aan de waterdiplomatie verliep tot nu toe voornamelijk via contacten tussen actoren uit het maatschappelijk middenveld. Het is belangrijk om deze Track II ([10])-blauwe diplomatie verder te versterken, en tegelijkertijd lokale stemmen te verbinden met Track I ([11])-diplomatie op regeringsniveau. Zo kan ervoor worden gezorgd dat de stemmen van kwetsbare groepen daadwerkelijk worden gehoord, dat er rekening wordt gehouden met hun belangen en dat hun potentieel wordt benut.

3.1.6. Nieuwe technologieën geven een nieuwe impuls, zowel voor het verbeteren van het waterbeheer als voor het empoweren van kwetsbare groepen. Innovatieve blauwe technologieën bieden nieuwe middelen voor het aanleggen van watervoorraden, de preventie van waterschaarste en -verontreiniging en de voorbereiding op watergerelateerde risico's, zoals extreme weersomstandigheden als gevolg van de klimaatverandering. Digitale technologieën vormen een essentieel onderdeel van deze oplossingen en de toepassing ervan zorgt ook voor meer inclusieve benaderingen van onderwijs, communicatie en

([10]) Track II-diplomatie of parallelle diplomatie is de praktijk waarbij niet-statelijke actoren gebruikmaken van conflictoplossingstactieken (zoals workshops en gesprekken) om woede of spanningen of angst tussen conflicterende groepen te verminderen. Deze "niet-gouvernementele, informele en inofficiële contacten" nemen de vorm aan van activiteiten zoals workshops en gesprekken om de communicatie en het begrip tussen leden van het publiek te verbeteren.

([11]) Track I-diplomatie wordt meestal beschouwd als het belangrijkste vredesinstrument van het buitenlands beleid van een staat. Ze wordt uitgevoerd door diplomaten, hoge regeringsambtenaren en staatshoofden en is gericht op het beïnvloeden van politieke machtsstructuren.

participatie. Aangezien elektrificatie een basisvereiste is, bijvoorbeeld voor waterdistributie en digitale verbindingen, moeten water, energie en digitale infrastructuur samen worden ontwikkeld om te komen tot een samenleving die slim met water omspringt ([12]). Ook voorlichtingscampagnes over duurzaam watergebruik en bescherming van waterbronnen en de ontwikkeling van modellen voor slim waterbeheer kunnen bijdragen aan de bevordering van geïntegreerde wateroplossingen.

3.1.7. Zinvolle partnerschappen en hieraan gerelateerde financiering spelen een cruciale rol bij de ontwikkeling van watergerelateerde infrastructuur, onderwijs, opleiding en bij de algemene capaciteitsopbouw. Daarnaast is toegang tot financiering een voorwaarde voor ondernemerschap en bedrijfsontwikkeling. Naast EU-fondsen spelen nationale agentschappen en financiering voor internationale ontwikkelingssamenwerking hierbij een belangrijke rol: nauwe coördinatie zorgt voor synergie en draagt bij tot betere resultaten. Het is essentieel om goede praktijken uit te wisselen en nationale donorprogramma's te stimuleren om beter in te spelen op lokale behoeften. Het is ook nodig om het gebruik van fondsen in kaart te brengen en te monitoren en ervoor te zorgen dat de financiering doeltreffend is en de empowerment van kwetsbare groepen ondersteunt, onder andere door middel van watervoorziening, onderwijs en bewustmaking over watervraagstukken zoals de noodzaak van sanitaire voorzieningen en de preventie van verontreiniging.

3.1.8. Internationale mensenrechten-, arbeids-, anticorruptie- en milieuverdragen vormen het rechtskader voor het beschermen en empoweren van kwetsbare en ondervertegenwoordigde groepen als het gaat om watervraagstukken. Er moet meer aandacht zijn voor de uitvoering van deze regels in alle landen en bij alle projecten. Het is ook belangrijk om het bewustzijn over watergerelateerde rechten en kansen onder de kwetsbare groepen zelf te vergroten. Op vooroordelen gebaseerde stereotypen en propaganda moet daarbij bestreden worden.

3.2. *Het potentieel van jongeren aanboren*

3.2.1. Van de huidige wereldbevolking van acht miljard mensen zijn er ongeveer 1,8 miljard tussen de 10 en 24 jaar oud, en dit aantal neemt toe ([13]). Aangezien de overgrote meerderheid van deze groep in landen met opkomende markten woont en er een groot deel van de bevolking uitmaakt, zijn jongeren van cruciaal belang als doelgroep én actoren van waterbeleid. Om hun kansen te verbeteren is een breed scala aan maatregelen nodig, zoals blijkt uit het initiatief om Ugandese jongeren te helpen hun niveau van onderwijs en opleiding naar een hoger plan te tillen, en toegang te krijgen tot voedsel en water, zodat er een nieuwe generatie opgroeit die wordt geïnspireerd door geloof, hoop en liefde en die hun gemeenschappen transformeert ([14]).

3.2.2. Bevolkingsgroei betekent een toename van de druk op waterbronnen en maakt het noodzakelijk om zowel de bestaande als de toekomstige risico's voor waterbronnen in kaart te brengen. Dit benadrukt de noodzaak om de kennis, het begrip en de vaardigheden met betrekking tot de toegang tot waterbronnen en de bescherming ervan te verbeteren, en daarmee het belang van duurzaam waterbeheer. Jongeren verwachten goede leefomstandigheden en uitzicht op een positieve toekomst qua werkgelegenheid, maar ze zijn ook bereid om hun steentje bij te dragen aan de positieve ontwikkeling en veerkracht van hun gemeenschappen en landen. Zij zijn vaak de drijvende kracht achter verandering en vooruitgang op economisch, sociaal en milieugebied.

3.2.3. Wat de beleidsvorming betreft, hebben jongeren het potentieel om bestaande structuren en procedures ter discussie te stellen en met nieuwe ideeën te komen, als ze maar de kans krijgen. Ze kunnen ook helpen bij het voorstellen van innovatieve oplossingen voor WASH-diensten en waterbeheer. Bovendien zijn ze in staat en bereid om over de grenzen heen te netwerken en zo de internationale samenwerking te versterken.

3.2.4. Er zijn echter verschillende obstakels die een actieve betrokkenheid van jongeren bij activiteiten en bestuur op het gebied van water in de weg staan, zoals:

— niet-inclusieve en niet-representatieve structuren – jongeren worden vaak uitgesloten van de besluitvormingsprocessen, en als ze er wel bij betrokken worden, wordt hun mening vaak genegeerd;

— Kennis- en vaardigheidsbarrières – watervraagstukken vereisen vaak specifieke kennis en technische expertise;

— taalbarrières bij internationale samenwerking;

— beperkte mogelijkheden voor capaciteitsopbouw;

— versnippering van jongereninitiatieven en -bewegingen.

([12]) PB C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/878/oj?eliuri=eli%3AC%3A2024%3A878%3Aoj&locale=nl.
([13]) 10 things you didn't know about the world's population – Office of the Secretary-General's Envoy on Youth (un.org).
([14]) https://fieldsoflife.org/why-east-africa/.

3.2.5. Om deze en andere obstakels te overwinnen, moeten jongeren al op zeer jonge leeftijd onderwijs en opleidingen kunnen volgen. Hiervoor zijn voldoende middelen nodig in de vorm van leraren die beschikbaar zijn in lokale gemeenschappen en faciliteiten voor afstandsonderwijs. Jongeren, en met name jonge meisjes en vrouwen, moeten ook toegang krijgen tot beroepsopleidingen en hoger onderwijs. Duurzaam waterbeheer en -diplomatie moeten worden opgenomen in de specifiek voor jongeren bedoelde onderwijsprogramma's, zodat de volgende generatie goed voorbereid is om toekomstige waterproblemen aan te pakken. Om een bredere impact te garanderen, moeten digitale hulpmiddelen en platforms worden ingezet om de betrokkenheid van jongeren in afgelegen berg- en eilandgebieden en andere gebieden met onvoldoende uitgebouwde voorzieningen te vergroten, zodat ze toegang krijgen tot onderwijs, opleiding en fora voor beleidsvorming.

3.2.6. Naast watergerelateerde competenties moeten jongeren ook algemene burgerschapsvaardigheden aanleren zodat ze beter in staat zijn invloed uit te oefenen op en doeltreffend deel te nemen aan waterbeheer en beleidsvorming. Burgerschapsvorming is ook nodig, als voorbereiding op de toekomst, aangezien jongeren de leiders van morgen zijn. Daarom moeten zij geholpen worden om deel uit te maken van het overheidsbeleid van vandaag ([15]). Jongeren moeten ondernemersvaardigheden aanleren en worden aangemoedigd en ondersteund om bedrijven op te richten en zo bij te dragen aan de werkgelegenheid.

3.3. ***Empowerment van vrouwen***

3.3.1. Over de hele wereld worden in de eerste plaats vrouwen en meisjes blootgesteld aan waterstress ([16]), omdat het halen van water traditioneel een taak is die grotendeels op vrouwen en meisjes rust. Uit cijfers blijkt:

— dat vrouwen, die verantwoordelijk zijn voor 72 % van de dagelijkse watervoorziening in huishoudens ([17]), wereldwijd elke dag in totaal 200 miljoen uur besteden aan het halen van water ([18]);

— dat de gemiddelde waterlading 30 kg water per dag bedraagt – vaak in meerdere verplaatsingen naar een bron en terug ([19]);

— dat jonge meisjes (jonger dan 15 jaar) twee keer zo vaak verantwoordelijk zijn voor het halen van water voor het huishouden als jongens, waardoor ze worden blootgesteld aan agressie en niet naar school kunnen gaan en geen waardevolle vaardigheden kunnen verwerven; ([20]);

— dat vrouwen tijdens het lopen van vele kilometers op zoek naar water op afgelegen en onveilige plekken en het wachten in lange rijen de kans lopen om te worden lastiggevallen.

3.3.2. Er is wetenschappelijk bewijs dat een betere toegang tot WASH-diensten vrouwen in staat stelt om meer controle te krijgen over hun leven op persoonlijk, huishoudelijk en gemeenschapsniveau, hetgeen op zijn beurt hele gemeenschappen ten goede komt, doordat:

— vrouwen gewassen kunnen irrigeren en telen en meer voedsel voor zichzelf en hun gezin kunnen produceren;

— vrouwen geen tijd en moeite meer hoeven te steken in het halen van water, waardoor ze zich kunnen bezighouden met andere activiteiten, zoals onderwijs, opleidingen, ondernemerschap, banen, cultuur, persoonlijke ontwikkeling en leiderschap, wat hun kansen op een hoger inkomen weer vergroot;

— de reproductieve gezondheid en de kinderopvang worden verbeterd;

— zij bijdragen tot een hoger bbp.

([15]) Een uitstekend voorbeeld is de Water and Youth Engagement Strategy van de Unie voor het Middellandse Zeegebied. In overeenstemming met de kernbeginselen van de empowerment van jongeren in duurzaam waterbeheer, biedt deze strategie een waardevol kader om de participatie van jongeren in watergerelateerde bestuurs- en besluitvormingsprocessen te vergroten. Deze strategie hamert op de noodzaak van op maat gemaakte initiatieven voor capaciteitsopbouw en door jongeren geleide projecten, die cruciaal zijn om innovatie te stimuleren en ervoor te zorgen dat jongeren niet alleen deelnemers, maar ook leiders zijn in de watersector. De strategie pleit voor de integratie van de standpunten van jongeren op zowel lokaal als internationaal niveau.

([16]) PB C 349 van 29.9.2023, blz. 60.

([17]) UN Women.

([18]) *Collecting water is often a colossal waste of time for women and girls*, Unicef.

([19]) FAO.

([20]) Unicef.

3.3.3. Om te voorkomen dat vrouwen en meisjes zich alleen hoeven te richten op het voorzien in de basisbehoeften van hun gezin in gebieden met waterstress en om te zorgen voor een betere bescherming van waterbronnen, zijn geavanceerdere water- en afvalwaterbeheersystemen van fundamenteel belang.

3.3.4. Toegang tot onderwijs en diverse leermogelijkheden vormen een andere pijler voor het empoweren van vrouwen in wateraangelegenheden. Er moet ook voldoende aandacht worden besteed aan gediversifieerde arbeidskansen en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden voor vrouwen, waaronder het voorkomen van discriminatie, intimidatie en elke vorm van mishandeling. Bovendien moeten vrouwen alle mogelijke kansen krijgen om te ondernemen. Naast onderwijs moet in de wet worden vastgelegd dat zij toegang moeten krijgen tot infrastructuur, land, natuurlijke hulpbronnen en financiering. Microfinanciering kan in dat opzicht een waardevol instrument zijn.

3.3.5. Gelijke kansen op het gebied van onderwijs, opleidingen, werk en ondernemerschap passen in het kader van een betere gendergelijkheid in het algemeen. Dit ligt vaak moeilijk, omdat het verband houdt met de cultuur en gewoonten van de gemeenschap. Het is derhalve essentieel om mensen bewust te maken van de voordelen van gendergelijkheid en structurele obstakels in kaart te brengen.

3.3.6. Gendergelijkheid is niet alleen een mensenrechtenkwestie maar is ook van essentieel belang om gebruik te maken van het volledige potentieel van bevolkingen om de economische, sociale en ecologische vooruitgang te bevorderen. Omdat vrouwen vaak verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse reilen en zeilen en de onderlinge afstemming van de verschillende behoeften en de beschikbare middelen, bevinden zij zich ook in een goede positie om zich bezig te houden met een duurzaam beheer van waterbronnen en een rol te spelen in de blauwe diplomatie, en om ervoor te zorgen dat een breder scala aan waarden wordt meegenomen in beslissingen die van invloed zijn op water. Dit geldt zowel voor waterbeheer in de dagelijkse praktijk als voor besluitvorming en diplomatie op politiek niveau ([21]). Vrouwen moeten derhalve worden aangemoedigd en ondersteund om een carrière op dit gebied na te streven.

3.3.7. Vrouwen moeten toegang krijgen tot leidinggevende posities en moeten worden aangemoedigd om technische en juridische expertise en leiderschapsvaardigheden te verwerven om hun potentieel te ontplooien in de politiek, het bedrijfsleven, de derde sector en elke andere organisatie die bijdraagt aan duurzaam waterbeheer en blauwe diplomatie. Daarom moeten er specifieke mentorprogramma's voor vrouwen in het waterbeheer worden opgezet om ervoor te zorgen dat zij leiderschapskansen krijgen en om hun deelname aan besluitvormingsprocessen op alle niveaus te bevorderen. Daarnaast is het belangrijk om het zelfvertrouwen en de loopbaanontwikkeling van vrouwen te ondersteunen, onder andere via netwerken op alle niveaus, van lokaal tot internationaal. Bestaande voorbeelden zijn het netwerk Women in Water Diplomacy in de Nijl-regio en het netwerk Women in Water Management in Centraal-Azië en Afghanistan. Deze netwerken vormen een praktijkgemeenschap; het overkoepelende doel van Women in Water Diplomacy is de empowerment van vrouwen en hun leiderschap in de besluitvorming op hoog niveau in grensoverschrijdende stroomgebieden.

3.4. *Betrokkenheid van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen (met inbegrip van migranten en personen met een handicap)*

3.4.1. Inheemse volkeren vormen 5 procent van de wereldbevolking en ze bezetten, bezitten of beheren ongeveer 20-25 procent van het landoppervlak op aarde ([22]). Op het grondgebied van inheemse volkeren liggen talrijke kritieke waterbronnen, zoals waterreservoirs, wetlands en rivieren die deze gemeenschappen al duizenden jaren in stand houden en beheren, vaak zonder erkenning te krijgen voor hun inspanningen van degenen die daarvan hebben geprofiteerd. Door hun grote afhankelijkheid van natuurlijke hulpbronnen en ecosystemen behoren zij tot de eersten die te maken krijgen met watergerelateerde problemen. Ze zijn vooral kwetsbaar voor de gevolgen van waterrisico's voor de voedselzekerheid, zoals de gevolgen voor visserij- en jachtactiviteiten en voor de beschikbare weidegronden voor vee. Deze problemen houden vaak verband met droogte of overstromingen. In het Noordpoolgebied smelt het ijs als gevolg van de klimaatverandering, waardoor de mogelijkheden om er te jagen en zich over het ijs te verplaatsen beperkt zijn.

([21]) Twee concrete voorbeelden zijn: 1) de vergelijkende studie over empowerment van vrouwen in de waterdiplomatie in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA), geleid door de Geneva Water Hub en GWP-Med: deze studie belicht de cruciale rol die vrouwen spelen in de waterdiplomatie in de MENA-regio. De studie biedt waardevolle inzichten in de uitdagingen en kansen voor de empowerment van vrouwen op dit gebied en benadrukt de noodzaak van gerichte maatregelen om het leiderschap van vrouwen in waterbeheer en -diplomatie te ondersteunen; 2) het werkprogramma voor Gender en wetlands, De Wetlands-conventie (ramsar.org).

([22]) https://siwi.org/publications/indigenous-people-water-and-climate-change/.

3.4.2. Inheemse vrouwen ondervinden vaak extra problemen als gevolg van hun etnische afkomst, gender of inheemse identiteit. Dit uit zich in intimidatie, geweld, discriminatie op het werk en een gebrek aan politieke en juridische rechten, waaronder landeigendom en toegang tot natuurlijke hulpbronnen ([23]). Desondanks zijn inheemse vrouwen in veel gemeenschappen de bewaarders van de kennis over water en is het van cruciaal belang dat zij op een zinvolle manier worden betrokken.

3.4.3. Inheemse volkeren hebben over het algemeen een eeuwenoude en diepe band met water, land en wetlands en beschikken over een unieke kennis over hoe ze deze hulpbronnen op een duurzame manier kunnen behouden, beschermen en gebruiken, vaak in samenhang met hun eigen verplichtingen om het land te beschermen als onderdeel van hun relatie met de regio's waarin zij wonen. In de Peruaanse Andes bijvoorbeeld planten inheemse gemeenschappen grote aantallen zaailingen van snelgroeiende en resistente Queuñabomen op de steile hellingen van hun bergen om erosie te voorkomen en om het water op te slaan en te filteren dat stroomafwaarts gelegen bronnen en wetlands voedt ([24]). De kennis van inheemse volkeren, die van generatie op generatie en vaak via mondelinge overlevering wordt overgedragen, moet worden beschouwd als een bron van inspiratie die kan worden onderzocht en benut door het creëren van zinvolle partnerschappen op vele gebieden, waaronder waterdiplomatie.

3.4.4. Anderzijds is het essentieel om de intellectuele-eigendomsrechten van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen met betrekking tot traditionele kennis en uitingen beter te beschermen. Dit geldt voor op traditie gebaseerde uitvindingen, culturele uitingen, productontwerp, recepten en de geografische oorsprong van goederen en diensten ([25]).

3.4.5. Hoewel er recentelijk al vooruitgang is geboekt, blijft er duidelijk behoefte aan proactieve platforms voor een zinvolle dialoog tussen inheemse gemeenschappen en nationale en lokale overheden, evenals met de internationale gemeenschap, over watergerelateerde praktijken. Een goede dialoog op basis van gedeelde belangen en overeenstemming is essentieel voor het opbouwen van langetermijnrelaties, een dieper vertrouwen en wederzijds respect tussen regeringen en inheemse gemeenschappen, met inbegrip van vrouwen en jongeren. Bij beslissingen op internationaal niveau wordt vaak geen rekening gehouden met de perspectieven, kennis of oplossingen van inheemse volkeren. Om ervoor te zorgen dat hun mensenrechten worden geëerbiedigd en dat het potentieel van deze groepen ten volle wordt benut, moeten inheemse volkeren dus ook systematisch bij de internationale samenwerking worden betrokken.

3.4.6. Alle lokale gemeenschappen in elke regio moeten toegang krijgen tot infrastructuur, informatie en onderwijs. De praktische oplossingen moeten echter rekening houden met de lokale omstandigheden en de verschillende ontwikkelingsniveaus, aangezien de behoeften en mogelijkheden van mensen die in bergachtige of insulaire gebieden wonen of in kleine en geïsoleerde dorpen, zonder goede toegang tot water, heel anders zijn dan die van mensen die in meer ontwikkelde gebieden wonen. Elke context vereist dan ook passende, op maat gemaakte oplossingen. Aangezien maatschappelijke organisaties op lokaal niveau vaak een belangrijke rol spelen in watergerelateerde kwesties en bij het helpen van kwetsbare groepen, moeten ze betrokken worden bij lokale beleidsvormingsprocessen.

4. **Partnerschapsmogelijkheden voor de EU**

4.1. De EU speelt een centrale rol in de aanpak van de mondiale waterstress via haar externe betrekkingen en internationale partnerschappen, aangevuld met nationale donorprogramma's. Op basis van haar geavanceerde rechtskader, technologische capaciteit en belangrijke rol als donor op dit gebied, kan de EU een brede bijdrage leveren aan een duurzaam beheer van watervoorraden, toegang tot water en sanitaire voorzieningen, onderwijs en opleiding, watergovernance en conflictoplossing. In dit verband kan de EU ook putten uit haar ervaring met het bevorderen van gendergelijkheid en participatieve beleidsvorming, met inbegrip van de betrokkenheid van jongeren. Daarnaast kan zij richtsnoeren op dit gebied verstrekken. Microfinancieringsinstrumenten ten behoeve van getroffen groepen kunnen in dit verband van groot belang zijn.

4.2. De Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara zijn vanwege hun bijzondere demografische, geografische en politieke omstandigheden uitgegroeid tot het centrum van de blauwe diplomatie. Aangezien de destabilisatie van Afrika als gevolg van waterstress waarschijnlijk zal overslaan naar de MENA-regio en de EU en tot voedsel- en migratiecrises zal leiden, is een proactieve houding van Europa een absolute voorwaarde. Het Victoriameer, het Tsjaadmeer en de stroomgebieden van de Nijl, de Niger en de Congo zijn hotspots voor waterstress die dringend aandacht moeten krijgen teneinde het milieu te beschermen en klimaat- en waterrampen te voorkomen die nieuwe conflicten en migratiegolven naar Europa zouden kunnen veroorzaken.

([23]) Indigenous women's realities: Insights from the Indigenous Navigator, IWGIA en ILO, 2020.
([24]) https://library.panos.co.uk/features/stories/seeds-of-water.html#0_00337302.
([25]) https://www.wipo.int/sme/en/traditional-knowledge.html.

4.3. In het kader van Global Gateway ([26]) en de strategie voor economische veiligheid van de EU ([27]) is Afrika een centrale partner van de EU. Aangezien andere wereldmachten, met name China en India, actief proberen voet aan de grond te krijgen in Afrika, is samenwerking met Afrika ongetwijfeld van het grootste belang voor de economische en geopolitieke veiligheid en de mondiale strategische positie van de EU. Het is dus absoluut noodzakelijk dat de EU een alomvattende Afrika-strategie ontwikkelt, waarvan blauwe diplomatie een onmisbaar onderdeel zal zijn.

4.4. In het licht van de uitdagingen in gebieden met waterstress, met name in Sub-Saharaans Afrika, en de risico's en kansen die dit voor de EU met zich meebrengt, beveelt het EESC aan om voor ten minste één proefgebied in Afrika **een Lighthouse Partnership-programma** op te zetten, waarin de verschillende elementen van empowerment op geïntegreerde wijze aan bod komen. Het EESC stelt voor om de volgende maatregelen in het programma op te nemen:

4.4.1. samenwerken bij en ondersteunen van de ontwikkeling van **infrastructuur** voor water- en afvalwater en aanverwante diensten, teneinde de toegang tot WASH-diensten te verbeteren, met speciale nadruk op duurzaamheid, milieueffecten en herstelinspanningen;

4.4.2. ondersteunen van lokale capaciteitsopbouw voor onderwijs en opleidingen, faciliteren van studentenuitwisselingen met de EU en bevorderen van de EU-talentenpool, waarbij braindrain wordt vermeden en circulaire migratie wordt bevorderd ([28]) om de **competenties en vaardigheden** die nodig zijn voor duurzaam waterbeheer en blauwe diplomatie te verbeteren. Specifieke inspanningen moeten gericht zijn op onderwijs voor meisjes en vrouwen.

4.4.3. samenwerken aan **blauwe technologieën**, in combinatie met de noodzakelijke elektriciteitstechnologieën, teneinde de toegang tot WASH-diensten, waterefficiëntie, bestrijding van verontreiniging en de zekerheid van een schone watervoorziening te helpen verbeteren. Bij technologiekeuzes moet terdege rekening worden gehouden met lokale omstandigheden.

4.4.4. verbeteren van de voorwaarden en capaciteiten voor het oprichten van lokale bedrijven teneinde **ondernemerschap** en werkgelegenheid te bevorderen. Specifieke steun moet gericht zijn op jonge en vrouwelijke ondernemers.

4.4.5. bevorderen van de uitvoering van internationale arbeidsverdragen teneinde fatsoenlijke **arbeidsomstandigheden** te waarborgen. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan het voorkomen van discriminatie op grond van geslacht en etnische afkomst en aan het eerbiedigen van de mensenrechten;

4.4.6. samenwerking tot stand brengen met lokale beleidsmakers en verschillende groepen teneinde **de participatieve beleidsvorming en de blauwe diplomatie** te verbeteren. Interactie met meerdere belanghebbenden moet jongeren, vrouwen en inheemse volkeren in staat stellen om waterproblemen en -conflicten te voorkomen en op te lossen.

4.4.7. samenwerken aan de ontwikkeling van digitale infrastructuur en verbindingen, teneinde gebruik te maken van de mogelijkheden die **digitalisering** biedt op het gebied van waterbeheer, onderwijs en communicatie. Dit moet gepaard gaan met inspanningen om de digitale vaardigheden van lokale gemeenschappen te ontwikkelen.

4.4.8. het **maatschappelijk middenveld van de EU** betrekken bij het programma teneinde de kennis uit de praktijk te vergroten en meer ervaringen uit te wisselen. De huidige samenwerkingsstructuren moeten ten volle worden benut.

4.4.9. toewijzen van voldoende **financiële middelen** aan het programma, onder andere voor de ontwikkeling van infrastructuur, onderwijs, de dialoog met meerdere belanghebbenden en het bedrijfsleven, om ervoor te zorgen dat bovengenoemde maatregelen worden uitgevoerd.

([26]) https://www.eesc.europa.eu/nl/our-work/opinions-information-reports/opinions/global-gateway/opinions.
([27]) https://www.eesc.europa.eu/nl/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-economic-security-strategy.
([28]) PB C 75 van 28.2.2023, blz. 136.

4.4.10. **monitoren en beoordelen** van de uitvoering en impact van het programma, met het oog op opschaling in de toekomst. De nadruk moet vooral liggen op de resultaten met betrekking tot jongeren, vrouwen en lokale en regionale gemeenschappen, die zowel doelgroepen als actoren moeten zijn van waterbeheer en -beleid.

Brussel, 4 december 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE